

Fotografia kolekcjonerska

podstawy

Anna Benicewicz-Miazga

Fotografia kolekcjonerska – zdjęcia dawne lub współczesne o wysokich walorach artystycznych i kolekcjonerskich. Są to odbitki wykonane technikami archiwalnymi w limitowanych seriach i odpowiednio sygnowane. Zazwyczaj są to zdjęcia przeznaczone do sprzedaży aukcyjnej lub galeryjnej i muszą spełniać określone standardy.

Idea kolekcjonowania fotografii artystycznej narodziła się około 1900 roku. Kryteria oceny i postrzegania fotografii kolekcjonerskiej zostały ustalone kilkadziesiąt lat temu w Stanach Zjednoczonych i w Europie Zachodniej. Konieczność przestrzegania ich dotyczy zarówno fotografów (sposób wykonywania odbitek), jak i osób zajmujących się ich sprzedażą.

PODZIAŁ

Fotografię Kolekcjonerską można podzielić wg sposobu wywoływania zdjęć. Fotografia dzieli się na **analogową** (tradycyjną) i na **fotografię cyfrową**.

Fotografia analogowa – istotny jest aspekt całego procesu wywoływania odbitek, co ma przełożenie na trwałość fotografii, musi ona przetrwać przynaj-

miej 100 lat. Odbitki muszą być wykonane na papierze barytowym, ponieważ charakteryzuje się on wysoką trwałością. Na rynku dostępne są też papiery oznaczone Archive Fast, czyli o archiwalnej wytrzymałości.

Fotografia cyfrowa – zasady wykonania odbitek są identyczne jak w przypadku analogowej. Określa się jednak dwie metody otrzymywania fotografii kolekcjonerskiej w przypadku fotografii cyfrowej.

- połączenie techniki komputerowej z tradycyjną metodą wykonywania odbitek. Fotografie wykonuje się na materiale światłoczułym, a negatyw jest skanowany. W komputerze dokonuje się korekty obrazu - nasycenie kolorów, regulacja cieni, wyostrenie i inne efekty wizualne. Z takiego pliku naświetlany jest ponownie negatyw, a z niego utworzone zostają odbitki w sposób tradycyjny w ciemni. Efekt końcowy to tradycyjna fotografia barytowa.

- pomija element pracy w ciemni, a negatyw skanuje się w wysokiej rozdzielczości. Do wydruków używane są specjalne tusze atramentowo-pigmentowe, które mają gwarancję ok. 100 lat trwałości, na papierze, który również musi mieć właściwości archiwalne.

WYMOGI FOTOGRAFII KOLEKCJONERSKIEJ

- autor musi być znany z nazwiska (ważna jest ranga autora i jego rola w historii fotografii), autorstwo powinno być potwierdzone pieczęcią autorską (umieszczana na odwrocie fotografii, w przypadku stempli atramentowych lub w rogu odbitki, w przypadku tzw. suchych/wytłaczanych pieczęci). Potwierdzeniem autorstwa zdjęcia może być również sygnatura fotografa. Według współczesnych standardów kolekcjonerskich fotografia powinna być sygnowana na odwrocie zdjęcia, ołówkiem grafitowym twardości F. Wszelkie sygnatury piórem, długopisem lub stemple postawione na rewersie po pewnym czasie pojawiają się na awersie. Część fotografii z XX w. jednak posiada sygnatury tuszem.

- fotografia musi być datowana - jeżeli negatyw i odbitka powstały w innym czasie, konieczne jest podanie dwóch dat.

- fotografia musi zawierać opis katalogowy, ze szczegółowym opisem techniki, w której powstało zdjęcie, wymiar odbitki i jej stan zachowania, który warunkuje do pewnego stopnia cenę danej fotografii.

- musi być podany nakład - prawidłowo określony nakład zdjęcia to taki, kiedy podana zostaje całkowita ilość odbitek wykonanych z danego negatywu, biorąc

pod uwagę wszystkie wykonane odbitki, w każdym wymiarze, powiększeniu i technice, oraz kolejność w tym nakładzie danej odbitki (np.: 15/20 – piętnasta odbitka z dwudziestu). Im mniejszy jest nakład, tym wyższa może być cena fotografii (zwykle max. 25 szt.).

- musi być znane pochodzenie odbitki – określenie kto był jej właścicielem, a także obecność w konkretnych kolekcjach.

- musi być znany stan techniczny odbitki – uszkodzenia mechaniczne, uszkodzenia chemiczne – przebarwienia itp. – zarówno na awersie jak i rewersie.

OPRAWA FOTOGRAFII

- odbitki muszą zostać wykonane w sposób zapewniający trwałość archiwalną,

- Fotografia **czarno-biała** :

- o platynotypia na podłożu papierowym (*platinum print*)

- o odbitka srebrowa na podłożu papierowym, lub „brom na papierze” (*silver gelatin print*). Trwałość odbitki srebrowej może być powiększona poprzez tonowanie złotem, selenem, sepią.

- o odbitki laserowe (*iris print, lambda print*) na papierze .

- Fotografia **barwna** – odbitki barwne zwykle charakteryzuje zmniejszona trwałość i mała odporność barwników na światło, szczególnie na UV :

- o dye-transfer

- o *cibachrome* lub *ilfochrome*

- o *c-print* – zwykłe odbitki barwne, kiedyś robione na podłożu papierowym, obecnie – tylko na plastikowym – mała trwałość

- **Giclee** – wydruki Giclee (sporządzane przy użyciu druku pigmentowego) są to najwyższej jakości wydruki wykonane na najwyższej jakości podłożach (papierowym).

RODZAJE ODBITEK

- *Odbitka unikalna* – (*unique print*) jedyna istniejąca fotografia bez negatywu (np. dagerotyp, kolaż, luksografia itp.) lub z negatywu, który zaginął lub został zniszczony.

- *Odbitka autorska wczesna* – wykonana przez autora z oryginalnego negatywu, zaraz po powstaniu negatywu (*vintage print*) nie później niż 5 lat po jego powstaniu przez autora zdjęcia lub pod jego nadzorem. Zwykle jest to pierwsze powiększenie z negatywu. Sygnowana i datowana przez autora. Najbardziej poszukiwane i najdroższe.

- *Odbitka autorska późna* – wykonana przez autora fotografii z oryginalnego negatywu w późniejszym okresie po powstaniu negatywu (*life time print*). Powinna być oznaczona przez autora datą wykonania negatywu i datą wykonania powiększenia.

- *Odbitka nieautorska* – wykonana nie przez autora fotografii z oryginalnego negatywu (*reprint*). Powinna być oznaczona datą wykonania negatywu i datą wykonania powiększenia oraz nazwą firmy lub nazwiskiem osoby kopiującej.

- *Reprodukcja oryginału* – kopia odbitki oryginalnej (*copy print*). Powinna być

oznaczona datą wykonania negatywu i datą wykonania odbitki, z której wykonano reprodukcję, datą wykonania reprodukcji oraz nazwą firmy kopiującej lub nazwiskiem kopisty.

- *Odbitka współczesna (modern print)* – wykonana przez autora fotografii z oryginalnego negatywu. Powinna być oznaczona przez autora datą wykonania negatywu i datą wykonania powiększenia.

WARUNKI PRZECHOWYWANIA

Warunki zachowania trwałości archiwalnej odbitek srebrnych na podłożu papierowym:

- Nie mogą mieć żadnego kontaktu z substancjami chemicznymi takimi jak rozpuszczalniki, kleje, farby, związki siarki, agresywne płyny do mycia szyb, kwasy.

- Muszą być przechowywane w niskiej temperaturze o umiarkowanej wilgotności (temperatura nie powinna przekraczać 21 C, a wilgotność powietrza 40 - 10 %.), nie mogą być przechowywane w atmosferze kwaśnej lub zasadowej, nie mogą być przechowywane razem z malarstwem.

- Nie mogą mieć bezpośredniego kontaktu z drewnem i wyrobami drewnopochodnymi, a w szczególności nie mogą być oprawiane w ramy o „plecach” z płyt spilśniionych lub sklejk.

- Powinny być oprawione w passe-partout z tektury bezkwasowej (najlepiej z atestem P.A.T. – Photography Archival Test).

- Powinny być mocowane do passe-partout bez użycia kleju – wyłącznie za pośrednictwem bezkwasowych narożników fotograficznych lub taśmy bezkwasowej.

- Powinny być ekspozycjonowane wyłącznie w oprawie, awers fotografii nie może dotykać szyby.

- Maksymalne natężenie światła przy ekspozycji fotografii nie powinno przekraczać 350 luksów.

- Należy unikać dotykania fotografii dłońmi bez rękawiczek.

NAJWYŻSZE CENY JAKIE OSIĄ-

GNĘŁY ZDJĘCIA NA ŚWIECIE

I W POLSCE

- „Rhine II” Andreasa Gursky’ego – ponad 4,3 miliony dolarów (2011).

- „Staw” Edwarda Steichena – blisko 3 miliony dolarów (2006).

- „Nike” Andreasa Gursky’ego – ponad 701 tysięcy euro (2002).

- „Kolaps przy lampie” Witkacego – 135 tysięcy złotych (2003)

- „Autoportret” Witkacego wielkości 17 × 11,8 cm – 21 tysięcy złotych (2007).

- Trzy fotogramy Tadeusza Kantora z taszystowskiego filmu z 1957 roku – 9 tysięcy złotych (każdy)